

Tor Jarl Knutsen

"Bergen som historieforteller"

"Bergen som historieforteller" er delt inn i en rekke underprosjekt. Arkeologi-programmet er kanskje det mest omfattende. Dette prosjektet har vi kjørt gjennom med 12 00 elever i løpet av et halvår. Elevene spenner fra 3. til 5. klasse. Det har vært arbeidsomt men meget tilfredsstillende å formidle arkeologi til barn.

Dette prosjektet er fysisk orientert til kjelleren i Barnas Hus. Der har vi bygget opp en "arkeologisk simulator" der elevene får prøve seg som arkeologer. Det er inndelt i to rom der vi har plassert to gravekasser der den fysiske utgravningen foregår, og i et funnrom har vi plassert funnene. Der får elevene en orientering om det som skjer.

Når barna kommer ned i simulatoren, får de en orientering om faget arkeologi. Hva arkeologi er for noe, og hva arkeologen ønsker å finne ut ved hjelp av en rekke bestemte metoder. Det er veldig takknemlig, for alle har en mening om hva arkeologi er. Noen har sett "Indiana Jones"-filmer, noen har annen kunnskap. De vet at man graver, at man finner noe. Barna får en orientering om faget arkeologi. De får en orientering om de tekniske delene ved faget, og de får en orientering om fornminneloven. Skal man grave i bygrunnen, er dette regulert ved lov. Det er mange instanser som graver i bygrunnen i våre middelalderbyer. Men loven sier, at skal det graves, skal det være en arkeolog tilstede. Disse tingene ser det ut til at barna fatter veldig greit.

Gravekassen har plass til seks unge, håpefulle arkeologer omkring. Den er fylt med sand og et materiale som skal forestille et homogent, funnførende lag fra 1600-tallets Bergen. Gjenstandene er originaler som er 300 år gamle. Det er hovedsakelig to funngrupper vi har lagt der - bein og keramikk. De funnførende lagene fra Bergen

på 1600-tallet er veldig funnrik. Derfor har vi også lagt vekt på at elevene skal finne mye når de graver. Det er populært, har vi inntrykk av. Etter hvert blir det en slags konkurranse om å finne mye.

Man går gjennom bildene som henger på veggen. Bildene tar for seg bestemte feltsituasjoner i Bergen by - altså når det graves av profesjonelle arkeologer. Jeg har sammen med kultursekretær i Fana, Birger Andreassen, produsert og formet prosjektet, og vi er instruktører hver vår gang.

Det første barna gjør når de kommer inn i rommet, er å styrte til gravekassen. Barna forstår at funnene er plassert. Men de er opptatt av skattejakten, og synes ikke det gjør utgravingen mindre spennende.

Vi kommer inn på arkeologi generelt fra istiden trakk seg tilbake og de første mennesker kom til landet - til bydannelse og middelalderbyen Bergen. Før vi går i gang med gravingen snakker vi om hvilke funn man kan vente seg å finne i Bergen bygrunn. Det er selvfølgelig etterlatenskaper etter menneskelig virksomhet som alltid har satt spor etter seg i bygrunnen, men det er først og fremst bosset. Det slengte folk rundt seg. Det er en viktig del av Bergen. Barna forstår at det de finner er den tidens boss, og er i stand til å sammenlikne med om vi i dag skulle gå til boss plassene og grave, så ville vi finne mye som forteller om vårt liv.

Etter at barna har tatt opp funnene, går de inn i funnbehandlingsrommet. Der henger to bilder. Det ene er av engelsk høymiddelalderkeramikk. og det andre av tysk senmiddelalderkeramikk. Barna får lære om kulturlagene og kan sammenlikne sine skår med det de ser på bildene. Og de får lære at de ut fra fragmentene kan si noe om hva de har funnet.

I dette rommet er ikke barna like konsentrert som i graverommet. Når vi snakker om at vi ikke hadde produksjon av keramikk i Norge før helt oppe på 1500-tallet da trønderkeramikken ble laget, synes barna det er interessant og følger med. Men når vi begynner å snakke om de historiske linjene, om kontinentet og Bergen som handelsby, begynner de å bli litt ukonsentrerte. Hele programmet tar 40 minutter. Det er klart det er for lite for å gi en grundig innføring, men det er nok til at barna blir interessert og synes arkeologi er spennende. Det er viktig at det er fagfolk som står for instruksjonen i en slik arkeologisituasjon. Tilfeldige guider vil ikke kunne svare på alle spørsmål som oppstår. Naturligvis kan barn også delta i in situ utgravinger. Men det vil bli en mer skoleliknende situasjon, for der er det mange andre hensyn å ta.

Tor Jarl Knutsen

Med hensyn til dette spesielle prosjektet, har en evaluering utført av Danbolt og Enerstvedt konkludert med at det er vellykket og at det kan utvikles videre. Kan andre kommuner kopiere det? Selvsagt, men det er viktig i disse spesifikke, kulturhistoriske fagene som krever kunnskap og faglig trygghet og praktiske ferdigheter - arkeologi er et fag som krever praktiske ferdigheter - at man da må knytte til seg en arkeolog som kan gjennomføre prosjektet. Men gjør dere det, kan jeg garantere at det er meget populært.